

به نام خدا

«سرزمین من
دنای من
سرچشمه بی پایان من»

مؤلف:

محمد جریره

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۹

سرشناسه : جریره، محمد، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور : سرزمین من، دناى من، سرچشمه بی پایان من /
مؤلف محمد جریره.
مشخصات نشر : ارسطو: سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۹۶ ص.: مصور (رنگی)؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک : ۲۰۰۰۰۰ ریال ۴-۴۲۷-۴۳۲-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : دنا
موضوع : Dena (Iran)
رده بندی کنگره : DSR2192
رده بندی دیویی : ۹۵۵/۶۲۲
شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۲۷۲۵۶

نام کتاب : «سرزمین من ، دناى من ، سرچشمه بی پایان من»
مؤلف : محمد جریره
ناشر : ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایى، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۹
چاپ : مدیران
قیمت : ۲۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۴-۴۲۷-۴۳۲-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰
تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

«خدایم را به خاطر تمام نداشتن‌هایی که بهم داد، سپاس گزارم
چون نعمتی بزرگتر از کمبودها نیست»
«تقدیم به دتترم «پریا» که با او، خدا نعمت بر من تمام کرد»

ابتدا از پدر عزیزم که آموزگار زندگی من بود، تشکر میکنم که سوادم را مدیون سواد مکتبی اومی دانم
از مادانم تشکر می‌کنم که مراد برخی از مطالب بخش فرهنگ دنیایی؛ یاری نموده اند و قطعبدون
راهنمایی‌های ایشان این کتاب تکمیل نمی‌شد.

در ادامه از همسرم تشکر می‌کنم که سال‌های زندگی مشترک را قناعت پیشه کرد

از مهندس صادق برازش سپاس فراوان دارم بخاطر اینکه در برخی از مطالب بخش محیط زیست
و منابع طبیعی دما مرایاری نمودند. از برادرزاده عزیزم سبحان صفوی نش که در جمع‌آوری اطلاعات
بجاری‌های لازم را داشتند، نهایت قدر دانی را دارم.

فهرست مطالب

عناوین	شماره صفحه
سخن نخست	۱۱
فصل اول: سرزمین من، دناى من	۱۵
بوى جوى مولیان	۱۶
دناى من، سرزمین من	۲۵
فصل دوم: منابع جانورى و گياهى و طبيعى دنا	۳۶
الف) طبيعى	۳۶
ب) فون جانورى	۳۷
ج) فون گياهى	۳۹
۱. بيلهر	۴۱
۲. بن سرخ (ليزک)	۴۲
۳. تره وحشى	۴۵
۵. آويشن	۴۷
۶. آنگيدون (آنغوزه)	۴۹
۷-اواندول	۵۰
۸- آب تره (بَلْکُو)	۵۲
۹. زرین گياه (زرویی)	۵۴

عناوین	شماره صفحه
۱۰- بومادران (برنجاس)	۵۵
۱۱. خاری	۵۶
۱۲. کنگر	۵۶
۱۳. جاشیر	۵۸
۱۴. چویل	۵۹
۱۵. هلیه	۶۱
۱۶. مچه	۶۳
۱۷. پیدن کوهی (پونه کوهی)	۶۴
۱۸. بن (بنه)	۶۴
۱۹. بلی (بلوط)	۶۵
۲۰- کارده (کاردی)	۶۶
فصل سوم: فرهنگ دنايي	
پوشش محلی	۶۹
۱. پوشش مردان محلی	۶۹
۲. پوشش زنان	۷۰
آداب و رسوم ها	۷۲
بازی های بومی منطقه	۷۳
۱- گرنا	۷۳
۲- هفت سنگ	۷۴
۳- چوب بازی	۷۵
۴- قِتور (پنج قل)	۷۵
۵- ارغتری (الختور)	۷۵

۷۶ ۶- حوکلی (چوکلی)
۷۷ ۷- شش خانه
۷۸ ۸- ----
۷۹ ۹- «کَلِ کَلِه برد»
۷۹ ۱۰- خناتپک
۸۰ ۱۱- کله روانک
۸۱ ۱۲- لیلی بازی
۸۳ ب) صنایع محلی
۸۳ ب- ۱) وسایل مخصوص چارپایان
۸۴ ب- ۲) وسایل سنتی
۸۶ ب- ۳) صنایع گلدوزی و تزییناتی
۸۶ ج) غذاها سنتی و داروهای محلی
۸۹ د) اجیل های محلی
۹۰ ضرب المثل های لری
۹۳ سخن آخر
۹۴ پیوست

سخن نخست

در رشته ریاضی، علاقه شدیدی به نویسندگی در وجودم نهفته بود و گاهی داستان‌های عاشقانه سوزناکی می‌نگاشتم. با این وجود در نوشتن نامه‌های رسمی، مشکل داشتم. انشاءها را ساده و روان و به دور از واژه‌های پیچیده و سخت تلفظ می‌نوشتم. نوشته‌های درون ذهنم را نمی‌توانستم به قلم تحریر درآورم و این‌طور شد که سال‌ها اندیشه‌هایم در دفترچه خاطراتم بدون نگارش ماندند؛ تا زمانی که بر کتاب بهایی برای مقاومت اثر منوچهر نیاکان اصل نقدی نوشتم. ابتدا در این اندیشه بودم که مصاحبه‌هایی را که با آزادگان ۱۱ تکریت عراق انجام دادم تحت عنوان یک کتاب به چاپ برسانم ولی مصاحبه‌ها ناقص ماندند.

سال‌های زیادی از عمرم را در سرزمین دنا سپری کردم. از دشت‌ها و کوه‌ها و طبیعت زیبای سرزمین دنا الهام‌های فراوانی گرفته بودم. با غم و شادی مردمانش آشنا بودم. با چشمی باز و بینا به همه کس و همه جای آن می‌نگریستم. حق این است که با دقت و موشکافی یک محقق در خصوص این سرزمین و مردمانش بنویسم. براین اندیشه بودم که کل محتوای کتاب را با مطالب علمی در خصوص منابع عظیم دنا به استناد منابع دست اول علمی /

پژوهشی بنگارم؛ اما نمی دانم چرا و چگونه قلم به فرمانم نرفت و بخشی از کتاب (فصل اول) به یک داستان سرایی گرایش یافت. شاید انگیزه در آن بود که آمیخته‌ای از توصیف داستان گونه «سرزمین من دناى من» را با منابع عظیم و فرهنگ غنی دنا در این نوشته بگنجانم تا خواننده نه تنها با سرزمین دنا بلکه تجربه زندگی کردن در آنجا را احساس بنماید.

سرزمین دنا علاوه بر طبیعت زیبا و بکر دارای فرهنگ بومی غنی می باشد، که زندگی من با تک تک آنها عجین شده است. به همین دلیل بود که هر دفعه که مصمم می شدم، نوشته هایم را در خصوص کوه دنا بنویسم؛ حیفم آمد که از طبیعت بکر، قله های زیبا و سر به فلک کشیده دنا حرف بزنم ولی از فرهنگ غنی مردمانش سخنی به میان نیاوردم. بکر بودن این سرزمین حاصل فرهنگ غنی مردمان این مرز بوم است. بومی که تاریخچه ای به بلندای تاریخ باستان ایران زمین دارد.

کتاب پیش رو، آمیخته ای از مطالب ادبی (نثری ساده در خصوص فرهنگ بومی و طبیعت بکر سرزمین دنا)، مطالب علمی در خصوص فرهنگ، آداب مردمان سرزمین دنا و منابع عظیم کوه دنا می باشد. اطلاعات علمی این کتاب از منابع دست اول، و مشاهدات میدانی گردآوری شده است. در این کتاب بطور مشخص در مورد نقطه ای (روستایی - شهری) از این سرزمین سخن به میان نیامده است؛ زیرا اعتقاد بر این است که این سرزمین دارای یک نام واحد با یک فرهنگ مشترک (فرهنگ دنايي) می باشد. اگرچه قلم از توصیف زیبایی های بکر این سرزمین عاجز مانده است؛ اما سعی شده است برای اولین بار، این سرزمین که بهشتی برین در آن نهفته است، به عرضه معرفی گذارده شود. مطالب این کتاب، ضمن ارائه و توصیف بخشی از منابع عظیم کوه دنا و معرفی طبیعت بکر و دست نخورده آن؛ در جستجو و بازشناسی فرهنگ و آداب و رسوم سنتی روستاهای آن می باشد که حاصل گفتگو با مردمان / و تجربه زندگی طی سالیان در این سرزمین می باشد. فصل اول، بخش ادبی بوی

جوى موليان پيش درآمدى بر فصل سوم؛ و بخش ادبى « دناى من - سرزمين من» پيش درآمدى بر فصل دوم مى باشد.

در دهه هاى اخير، به دليل عصر الكترونيك و ظهور شهر نشينى هاى جديد، از يك سو، منابع عظيم دنا و از سوى ديگر فرهنگ اصيل اين مرزبوم در حال نابودى و آسيب جدى مى باشد. كمك به حفظ محيط زيست و حفظ فرهنگ و آداب سنتى مردمان اين مرزبوم رسالت خطيرى مى باشد. اميد آن است كه در راستاى هر دو مورد گام هاى موثرى برداشته بشود.

« تك تك برگ دفتر شعرم تقديم تو باد

اى سر به فلك كشيده ي من

«تمام هياهو و بغض گلوى من تقديم تو باد

اى سر به فلك كشيده ي من»

«در جستجوى نام تو، هزاران نام ديدم؛ همه تقديم تو باد

اى سر به فلك كشيده ي من «

«اين ديار هزاران بهار دارد؛ همه تقديم توباد

اى سر به فلك كشيده ي من.»

«بى تو، خزان سرزمين من، بهار نميشه؛ هر دو تقديم تو باد

اى سر به فلك كشيده ي من»

«بى تو، سرزمین من کویر میشه، آن کویر با سکوتش تقدیم تو باد

ای سر به فلک کشیده‌ی من»

«قله کره با کُک کهزادیش تقدیم تو باد

ای سر به فلک کشیده‌ی من»

«ای زادگاه مردان بزرگ، آن بزرگی تقدیم تو باد

ای سر به فلک کشیده‌ی من»

«قوت دلخوشی، لباس یکرنگی مردمانت، تقدیم تو باد

ای سر به فلک کشیده‌ی من»

«آن روزگاران خوش چو بهار بودند، آن بهار تقدیم تو باد

ای سر به فلک کشیده‌ی من»

«مهر و صفا مردمانت را چون عشق می‌پرستم، آن عشق تقدیم تو باد.

ای سر به فلک کشیده‌ی من»